

תוכן עניינים

1.....	תקציר
2.....	מבוא
4.....	סקירת ספרות
4.....	אקלים בית ספרי ואקלים כיתתי
4.....	הקשר שבין לבוש למעמד
5.....	התלבושת האחידה ומטרתה
8.....	פרק 3 : שיטת המחקר
8.....	שאלת המחקר
8.....	אוכלוסיית המחקר
8.....	שיטת המחקר
8.....	כלי המחקר
9.....	הליך מחקרי ושיטת ניתוח הנתונים
9.....	רציונל מחקרי
9.....	סייגים
10.....	פרק 4 : ממצאים
10.....	יתרונות
12.....	חסרונות
13.....	מטרת השימוש בתלבושת האחידה
14.....	פרק 5 : דיון
15.....	לסיכום
17.....	ביבליוגרפיה
19.....	נספח א'

תקציר

העבודה הנוכחית תעסוק בנושא "השפעת תלבושת אחידה בבית הספר על האקלים הכיתתי".
בעבודה תיסקר ספרות מחקרית שתציג היבטים שונים בנושא זה.

מטרת המחקר היא לבחון מהי תפיסתם של תלמידים, מורים והורים לגבי השפעתה של התלבושת האחידה על אקלים בית הספר ועל היחסים שבין המורים לתלמידים.

שאלת המחקר היא: "מה חושבים תלמידים, מורים, הורים על האופן בו משפיעה התלבושת האחידה בבית הספר על האקלים הכיתתי ועל יחסי (ה)מורה – (וה)תלמיד?".

המחקר נערך על פי הגישה האיכותנית, ובמסגרתו נערכו ראיונות חצי מובנים עם 3 תלמידים, 3 הורים ו-4 מורים בבית הספר, באמצעותם ניתן היה להתוודע למחשבות, עמדות ודעות שיש להם בנושא התלבושת האחידה. ממצאי הראיונות נותחו באמצעות שיטת הניתוח הנרטיבי, חלוקה לקטגוריות ומתן פרשנות (שקדי, 2006).

נמצא כי תלמידים, מורים ותלמידים חושבים שתלבושת אחידה בבית הספר איננה משפיעה על מדדים מסוים של האקלים הכיתתי (שיפור הישגים, הפחתת האלימות ועוד) ועל יחסי מורים ותלמידים, אך היא משפיעה לטובה על הקניית ערכים וגבולות ועל צמצום הפערים הסוציאלקונומיים בין התלמידים; בנוסף, נמצא כי תפיסותיהם של מורים והורים לגבי משמעותה של התלבושת האחידה שונה מזה של התלמידים.

מבוא

נושא הנהגת התלבושת האחידה בבית הספר עולה לדיון באופן תדיר בשנים האחרונות, וקיימת סביבו מחלוקת: מחד, משרד החינוך ובתי הספר שואפים ליצור סולידריות בין התלמידים ולמנוע מתחים הנובעים מפערים סוציאקונומיים, אשר מתבטאים, בין השאר, בלבושם של התלמידים, וכן נטען כי המעבר לתלבושת האחידה מקל על ההורים מבחינה כלכלית. מאידך, התלמידים טוענים לביטול של ייחודם, האחדה והשטחה של אופים, שלא יכול לבוא לידי ביטוי (כפי שאולי ניתן לראות הדבר בתקנון של אחד מבתי הספר שנמצא ברשת: "קוד הלבוש בבית ספרנו הונהג כדי לייצר אחידות, ניתוק ובידול מצוו האופנה המשתנה והופעה ייצוגית המתאימה ללימודים בכיתה").

אמנם יש טעם בטענה בדבר חשיבות צמצום הפערים החברתיים שיכולה להיגרם בעקבות יישום מדיניות התלבושת האחידה בבתי הספר, אולם מנגד, יש מי שטוען כי "זה היה נכון בעבר אולי, אבל כיום, תלמידים יודעים מצוין מי עשיר ומי לא, יש מספיק סממנים אחרים שמשדרים זאת" (יריב, בתוך דומב, 2010, עמ' 5), טענה הנתמכת על-ידי ציטוט של תלמידה בנושא: "אם אני באה במכנסי ידיזלי שעולים 700 שקל, ואחת מהכיתה שלי לובשת סתם ג'ינס של 'קסטרו', אז מה זה משנה איזו חולצה לבשנו?" (וייס, 2005). לחשיבות הלבוש והמיתוג ישנה התייחסות בפרק הסקירה.

נקודה חשובה נוספת היא הטענה בדבר צמצום תופעת האלימות בבית הספר, שכן יש מורים ומנהלים הטוענים כי הנהגת תלבושת אחידה בבית הספר משפרת את התנהגות התלמידים ותורמת למשמעת, אולם לצד מחקרים התומכים בטענה זו, קיימים מחקרים אחרים, המפריכים אותה.

שאלת המחקר בעבודה הנוכחית היא "מה חושבים תלמידים, מורים, הורים על האופן בו משפיעה התלבושת האחידה בבית הספר על האקלים הכיתתי ועל יחסי (ה)מורה – (וה)תלמיד?" משאלה זו נובעים נושאים נוספים, כגון האקלים הבית ספרי וחשיבותו, הקשר שבין לבוש למעמד ומטרתה של התלבושת האחידה בבית הספר. בעבודה הנוכחית נסקור את מכלול הנושאים הללו, מתוך שאיפה להבין כיצד כל אחד מהם מתקשר למחקר ובנוסף, נערוך ראיונות עם תלמידים, מורים והורים בבית הספר, בכדי לגבש תשובה לשאלת המחקר ובהתאם לגישת המחקר האיכותני.

להלן פרקי העבודה:

- פרק המבוא – מכיל רקע תיאורטי לעבודה.
- פרק סקירת הספרות – מחייב שליטה במיומנויות אקדמיות חיוניות כגון חיפוש מידע, סינון מידע בלתי-רלוונטי ואיסופו של מידע רלוונטי, עיבוד הנתונים והצגתם באופן המתייחס לנושא המחקר באופן קוהרנטי, תוך קישורם זה לזה. פרק זה מחייב הפגנת ידע בנוגע לשלבים הנדרשים בכתיבת עבודה אקדמית ברמה גבוהה, ובו ניישם את המיומנויות האקדמיות שנרכשו בכיתה.

סקירת ספרות

אקלים בית ספרי ואקלים כיתתי

אקלים בית ספרי הוא "מערכת התכונות של הסביבה הפנימית בארגון, שחבריה חווים כקבוצה, ושניתן לתאר על-ידי מאפיינים ייחודיים שמשפיעים על התנהגותם הן באופן ישיר והן באופן בלתי ישיר" (Zak, 1981, p. 410). כלומר, האקלים הבית ספרי מורכב למעשה ממכלול התחושות והגישות הנגרמות על-ידי סביבת בית הספר לחברים בו (McGloin, 2009), וכאשר הן מופנמות על-ידם, הן הופכות למציאות הבית-ספרית (שרן ושחר, 1990).

מחקרים מצביעים על כך שלאקלים בית ספרי חיובי יש השפעה גדולה על בריאותם הנפשית והמנטלית של התלמידים: הוא משפיע על הערכתם העצמית וממתן השפעות שליליות של ביקורת עצמית. נמצא כי אקלים בית ספרי חיובי ויציב מבחינה חברתית-רגשית קשור ביחס ישר לשיעור היעדרויות נמוך, הוא קריטי למניעה אפקטיבית של סכנות בבית הספר, בעל השפעה חזקה על הנעה ללמידה ומשמש כגורם מתווך בין השפעות שליליות של מצב סוציאקונומי לבין הצלחה אקדמית. בנוסף, אקלים בית ספרי חיובי תורם להפחתת רמת האלימות וההצקות בבית הספר. נמצא כי איכות האקלים הבית ספרי תורמת לתוצרים אקדמיים טובים יותר ולהתפתחות אישית (Thapa, Cohen, Guffey & Higgins, 2013).

הכיתה היא מערכת חברתית דינמית, המושפעת מיחסי הגומלין והאינטראקציה שבין התלמידים לבין עצמם ובין התלמידים לבין המורה (מניס, 1996), ולאקלים הכיתתי ישנה השפעה על הישגי התלמידים, תהליך הלמידה ועל רווחתם הנפשית (Fraser & Fisher 198, Fraser 1986, 1989, National Institute of Child Health and Human Development Early Child Care Research Network 2003, 1994, Goh et al. 1995, Haertel et al. 1981, Kuperminc et al. 2001, Walberg 197 in Evans, Harvey, Buckley & Yan, 2009). מנגד, לאקלים כיתתי שלילי יש השפעה מזיקה על התלמידים בהיבטים לימודיים ורגשיים (Gazelle 2006, Leff et al. 2003, Somersalo et al. 2002 in Evans et al., 2009).

הקשר שבין לבוש למעמד

אחד מהמסרים המידיים ביותר שאנו קולטים לגבי אדם מועבר באמצעות לבושו (Damhorst, Miller & Michelman, 1999 in Pate, 1999), כך שלבוש מהווה מקור מידע חשוב אודות אנשים שעמם אנו מתקשרים בחיי היומיום (Pate, 1999). מחקרים רבים ביססו את הקשר שבין לבושו של אדם לבין התפיסה של אחרים אודותיו, ואף נמצא כי לבושו של אדם משפיע על האופן בו הוא תופס את עצמו: הסיבה לכך היא שלבוש מסוים מקושר לידע ולאמונות שיש לנו אודות תכונות שונות של אנשים (Hannover & Kuhnen, 2002).

הסיבה לכך היא שאנשים מסווגים ומפרשים גירויים שונים במונחים של קטגוריות מנטליות הנגישות להם ביותר מתוך זיכרונם, במה שמכונה "הטרמה" (Priming). כלומר, הבגד משמש כרמז זמין על-מנת לבסס שיפוט אודות האדם השובש אותו (Hannover & Kuhnen, 2002). לבגד, וכן למותג אליו הוא משתייך, ישנם משמעות וערך סימבוליים, והוא טעון במשמעות, כך שאנשים